

לשוננו לעם

עורכים: א' איתן ומ' מדן

כרך לו, תשמ"ה

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

זקנו, הוא הולך אל אביו, הוא הולך אל דודו; ותיבת "הולך"
הוראתה: נזקק להם; ואילו תיבת "בצמצום" פתוחה גם ללשון
צוים, פהגייתה במרפז יידיש ודרומה, גם ללשון צוים
פהגייתה בצפונה.

ע ד נ ה א פ ק ו ע י ר א פ ה נ מ ן

מגמות חדשות בתפקודה של המילית על בעברית הישראלית¹

א'

1. בסדרה זו נעמוד על תפקודה של המילית על בעברית
המדוברת והנכתבת פיוס מתוך מגמה לאתר שינויים עיקריים,
שחלו באפיוני תפקודה לעומת העברית המצויה במילונים של
גור, אבן-שושן ואחרים.

דוגמאות להתרחבות שימושה שלא כבמקורות תוצגנה
מתוך ניסיון לבאר את התופעות המתפתחות מבחינת תפקודן
התחבירי ומבחינתם של תוכנן הסמאנטי ושל הפונקציה
הפראגמאטית—קומוניקטיבית. הניתוח יתמקד רובו ככולו
במילית על, אך מתוך הנחה, שלפחות למקצת ההתפתחויות
שחלו בתפקודה יש הקבלה בשינויים שחלו גם במיליות אחרות,

1. מאמר זה הוא נוסח מורחב ומתוקן של חומר שהופיע ברשימה

אחרת (אפק—פהנמן 1982).

למשל המילית עם². כחומר הבדיקה שימשו: (א) הגדרות המילית על במילונים המקובלים; (ב) הגדרות צירופיה ותפקודיה לפי מילוני הסלנג של בן-אמוץ ובן-יהודה (1972, 1982); (ג) ביטויים שליקטנו ע"י מעקב אחר הדיבור היום-יומי; (ד) ביטויים מתוך הטקסטים של הופעת "הגשש החינור" (דשא, 1975); (ה) מתוך יצירות מספר מן הספרות והשירה העברית החדשה, לרבות מן העשור האחרון, כגון: דן בן-אמוץ (1973, 1979), יצחק בן-נר (1980), אהרן מגד (1973), יגאל מוסינזון, פוצ'ו (1969), וכן שירי נעמי שמר, ומתוך העיתונים "ידיעות אחרונות", "מעריב" ו"כל העיר" (רשימת המקורות בסוף המאמר).

2. הגדרת המילית על-על-פי המילונים

נפתח בהגדרת על-על-פי אבן שושן (1971):

1. למעלה ממקום מסוים, בשטח העליון: מדלג על ההרים (שיר השירים ב, ח), יעוף יעופף על הארץ (בראשית א, פ).

2. אצל, קרוב ל-, בסמוך אל-: והיה פעץ שתול על פלגי מים (תהלים א, ג), והנה שלושה אנשים נצבים עליו (בראשית יח, ב).

3. אל-, בכיוון למקום מסוים: ואפנה על

2. כאמור, אין המילית על ציון היחס היחיד בשפה המגלה נדידות ושינויים דראמטיים בשימוש. הרווח בה פיוס. ועל תופעות דומות ומשלמות, במיליות אחרות, לרבות "ב", "ל", ו"עם", נבקש לעמוד במסגרת נפרדת.

- ימיו או על שמאל (בראשית כד, מט), ויט משה את מטהו על השמים (שמות ט, כג).
4. נוסף, פתוספת, יחד עם: ונוסף גם הוא על שונאינו (שמות א, י).
5. נגד: פי תצא למלחמה על אויביך (דברים כ, א).
6. לטובת-, למען-: אשר נלחם אבי עליכם (שופטים ט, יז), היה מתפלל על החולים (ברכות ה, ה).
7. בגלל-, מחמת-, בסיבת-: לא יומתו אבות על בנים (דברים כד, טז), לא נחתם גזר דין על אבותינו במדבר אלא על לשון הרע (עירובין ג, ה).
8. בנוגע ל-, על אודות: וידבר על הבהמה ועל העוף (מלכים א' ה, יג).
9. על-ידי-, באמצעות-, בעזרת-: ועל חרבך תחיה (בראשית כו, מ).
10. כפול מכפלת אורך ברוחב [בין שני מספרים או בין שתי מידות]: אמה על אמה (מידות ג, ג).
11. מלתייחס הבאה בהוראות שונות אחרי פעלים רבים ושונים, כגון: בירך על, גבר על, כעס על וכיו"ב.

את 11 ההגדרות הנ"ל ניתן להשלים בהגדרות נוספות ממילוננו של גור (1949):

1. מסביב לדבר: ילבש על בשרו (ויקרא ו, ג).
2. לפני דבר, לפני גב הדבר, הפך "תחת" "מאחרי": ותעבר המנחה על פניו (ברא' לב, סב).

3. בתוך: ונתת אותם על סל אחד (שמות כט, ג), ואם מנחה על המחבת (ויקרא ב, ה).

4. צוה, שים חובה לאיש למלא דבר: ועל העֵבִים אצוה (ישע' ה, ו), אשר צויתי עליך (מל"א ב, מג).

5. לפי, לפי מספר: תפתח את שתי האבנים על שמת בני ישראל (שמות כח, יא).

6. אף כפי, אף על פי, למרות: על לא חמס עשה (ישע' נג, ט).

7. להורות על עניין המסבב פעולה, כמו "על אודות": עליה לבניכם ספרו (יזאל א, ג), ותצוהו על מרדכי (אסתר ד, ה).

8. ל-: שיש עליו שם לנאי (מכילתא ה, ד).
על סמך ההגדרות דלעיל ניתן לומר, ש"על" משמשת בעברית המקראית והמשנאית בעיקר לתיאור יחסים וכיוון (מעל, בקרבת, בין, מסביב, לפני, בתוך, אל, ל- וכיו'), אך גם לתיאור סיבה ואמצעי. וכן יש לראות, שהגדרות 5, 6 לפי אבן-שושן שייכות לרובד קודם של העברית בעיקרן. בנוסף, פקבוצה לעצמה מופיעה על פמוצרכת על-ידי פעלים.

נעיין עתה במילית זו בתפקודה בעברית החדשה, כמשתקף במילוני הסלנג שהזכרנו.

בחרנו בשש דוגמאות, שכל אחת מהן מייצגת תופעה נפרדת. כל אחד מהיבטים יידון בנפרד.

1. הוא כבר על העץ.

2. דפקתי אותו על יבש.

3. על המקום הכנסתי לו מפה.

4. הוא מצפצף עליי.

5. הוא חולה עליה.

6. הוא מטורף על קולנוע.

לדוגמאות אלה יש לצרף ביטויים, שבהם משמשת "על" עם הפועל עלה, למשל: עלה על העצבים, עליו עליו, עלה לו על הראש, וכן בבניין הפעיל במובן הקאוזאטיבי "העלה אותו על הפונת". ובהמשך אמנם נראה, כי הצירוף הכפול של היסוד על בשורש הפועל ובמילית המצטרפת אליו יש לו פונקציה ייחודית ומעמד של ממש בעברית החדשה.

3. החידושים העיקריים בתפקודה של המילית על

3.1 פונקציות אדורביאליות

כאן נראה, שבין תפקידיה החדשים של המילית על מצוי שימושה בהקשרים ובמשמעים אדורביאליים (תיאוריים), שלא שימשה בהם בעבר. במסגרת זו אנו עדים להרחבה של המשמעות המרחבית הבסיסית, כמו בביטויים יורד על... , עולה על... שלא במובן הלוקאטיבי המילולי (סעיף 3.1.1 להלן), לציון יחסי זמן (על חם, על המקום, סעיף 3.1.2 להלן), וכן בתיאורי אופן (על חלק, על ריק וכיו"ב, סעיף 3.1.3). פונקציות אלו מדגימות להפליא את קיומם בצנותא של הישן (המסגרת האדורביאלית) והחדש (המשמעים וההקשרים).

3.1.1 פונקציה של תיאור-מקום

ראשיתה של על פראשיתן של מיליות רבות אחרות,

בתיאור מקום, כלומר בציון ממד מרחבי. אמנם היא ממשיכה לתפקד בפונקציה זו, אך גם מתוך התפתחות חדשה. בעברית של ימינו, כבעבר, על מציינת לאו דוקא נקודה מוגדרת במרחב, המצביעה על מקום קונקרטי, אלא היא מתייחסת גם למקום מטאפורי. אולם כיום הולכים ומתרחבים ההקשרים האלה. כך, למשל, האדם, אבריו וחלקי גופו הופכים על דרך ההשאלה למקום, כמו בדוגמאות שלהלן:

מתוך קולק (1971):

1. "פעם ינקלה ירד עלינו ירידה נוראה פשדיפרנו על הציור של ירמי" (עמ' 31).
2. "סתם גרוטאה בת מאתיים בחנות מכולת לא נרדמת בלילה אחרי ששיך-אם-שארם עובד עליה רגע" (עמ' 33).
3. "מצאו על מי לעבוד הנבלות, הקצבים האלה" (עמ' 154).
4. "אתה בקושי מתאושש מהניתוח והם כבר עולים עליך במסאז'ים" (עמ' 159).
5. "הוא עולה לי על העצבים" (עמ' 66).
6. "מי ישים עין על הפועלים" (עמ' 263).

ומתוך דשא (1975):

7. "הקצ'קבל הזה עולה עלינו" (עמ' 108).
8. "הוא הדביק על סמי את ג'נטילה" (עמ' 109).
וכן בלשון הדיבור נשמע ביטויים, כגון:
"יזשב לי על הראש", "מחורפן לי על הנשמה",

"רובץ לי על המצפון", "עומד לי על קצה הלשון", וכן "רע לי על הלב".

התפתחותם של חלקי הגוף מאבר קונקרטי לציין זמן ולמטאפורה מופרת לנו מדוגמאות אחרות (ילתופעה זו בשפות רבות, ר' אנדרסון 1978, לייקוף וג'נסון 1981), כך:

חלקי הגוף	מקום	זמן
פנים	לפני	לפני (הארוחה)
גב	על גב	גב
יד	על יד	מיד
ראש	בראש	ראשון
רגל	לרגלי	לרגל (האירוע)

אנו עדים לתהליך דומה בעברית שחקרנו. הגוף, או חלקיו, הופכים מאבר לציין מקום, לרבות בשימוש מטאפורי, במיוחד כשמדובר בחלקי גוף פנימיים, ובאברים "רוחניים" כמו נשמה או מצפון, שאי אפשר להתמקם עליהם באופן מוחשי, למשל:

חלק הגוף/ אבר רוחני	מקום	מטאפורה, שפירושה
לשון	על (קצה) הלשון	קשה לבטא את המלים
לב, נשמה	על הלב/הנשמה	יש תחושה (של עצב) / (של שמחה)
מצפון	על המצפון	אי-שקט, אי-נוחות

זהו אפוא מעבר מן הקרוב והמוחשי ביותר (גוף האדם), או מהמופשט שעובר המחשה (נשמה, מצפון), אל הממד המרחבי

של משטח או אל החלל הפיסי בכללותו (פביטוי מקום),
והרחבתו המטאפורית אל עבר הרגשות והעמדות.

השנה במטאפורות הוא, שהן ויזואליות במקורן, והן פונות
אל אסוציאציות מתחום הדומם דוקא, ולא מהתחום האנושי,
(עולה עלינו כבטיפוס על הר, הדפיק על פהדבקה של בול על
מעטפה, וכיו"ב), אולם בכך נוצרת תחושה של דינאמיות
מבחינת מה שמתרחש "על המקום" שבו מדובר. אפשר ששלב
מרחיק לכת עוד יותר היא התפתחות המקום מזירה פאסיבית
של האירועים בעזרת על לניב מטאפורי חדש. דוגמה לכך
בעברית החדשה הוא משפט מהסוג "הוא משוגע על כל
הראש פשהוא עובד" (בן-אמוץ, 1973), שיש בו פירוק גוף
האדם השלם מאבריו, ועל-דרך המטאפורה הראש הופך תחילה
למקום, ואחר-כך לתיאור אופן. הניב על כל הראש משנה את
מובנו למובן "לגמרי", "לחלוטין". ושוב הפנייה לדימוי
המוחשי היא דרך לחיזוק רגשי והדגשת האמפאטי. השימוש
בצירופים החדשים נועד אפוא לתת עֶצְמָה רבה יותר לתוכן
הנמסר במשפט. עֶצְמָה זו מכווננת לצד הרגשי, ולא לצד
הקוגניטיבי של הקורא-השומע.

על אף ססגוניות הדימויים המרחביים וגיוונם הרב, לכולם
ממד סמאנטי כללי משותף: הם מתקשרים למצבים או לתגובות
ריגושיים מובהקים ומודגשים. פולם נעזרים באמצעי המחשה
(לב, לשון וכיו"ב) להפעת מצב או רגש פנימיים לא-מוחשיים,
ומבחינה זאת יש להמחשה פונקציה פראגמאטית מובהקת.
השימוש בתיאור מוחשי לשם ביטוי ההתייחסות של פועל

פעולה כלפי האבר מקבל-הפעולה מבליט את העליונות של מבצע הפעולה על מקבל הפעולה. מי שמצוי מעל במיקום המרחבי, הוא האקטיבי שבין שני השותפים לסיטואציה: זה שמעל, וזה שמלמטה. ומכאן גם הממד של הגברת הטרנזיטיביות שבתיאור האירוע או המצב. כלומר, השימוש באמצעים הנדונים כאן תורם להבעת אי-שוויון מרבי בין הגורם הפועל ובין הגורם הסובל (מקבל הפעולה)³. השימוש המתפתח במילית על נועד ליצור הבדל ויזואלי, ומכאן גם ניגוד מעמדי בין הפועל (העולה על כל "המקומות" שפורטו) ובין האובייקטים שעליהם עולים, מטפסים, דורכים וכיו"ב. הבדלי מעמד כאלה בולטים לאין ערוך יותר בביטוי כמו: "טיפס לי על העצבים" או "רע לי על הלב", מאשר בניסוחים ניטראליים יותר השונים להם מבחינת התוכן הסמאנטי, כגון "עצבן אותי", "לבי כואב", או אף "כואב לי הלב".

יש לציין, כי מבחינה תחבירית הפונקציה המתפתחת של תיאור מקום אינה יוצרת מבנה בלתי-מופר בעברית. בכל הדוגמאות שהוצגו מופיעים משפטים, שבהם יש לפועל הפרדיקאט משלים בצורת צירוף-יחס "רגיל", שהוא מורכב ממלת-יחס ומצירוף שמני, כך:

3. להגדרת הטרנזיטיביות והדרך שבה מבוטא גורם זה בשפות שונות: זרמת המשפט ובשיח כולו, ראה את מאמרם המאלף של הזפר ותומפסון (1980). ניתוח האמצעים להבעת הטרנזיטיביות בתחביר ובמורפולוגיה של זעברית החדשה מובא ב־ברמן (1983 ב').

משלים תיאורי	פרדיקאט	נושא
(מילית + צירוף שמני) ח ל ק י ג ו ף	(פועל)	(צירוף שמני)
קצה הלשון	על	עומד (לי)
המצפון	על	רובץ (לי)
סמי ההגיבור את ג'נטילה	על	מדביק
(קשות)	על+ינו	יָרדוּ

והשוה מבנים אלה עם מקביליהם המקובלים:

קצה הלשון	על	עומד	הזבוב
הראש	על	מונח	הפובע
פתק	עליו	מדביקים	הם

מבנה שתי הקבוצות זהה, אך בקבוצה הראשונה הצירוף של (פועל + על + חלק הגוף) הוא צירוף קבוע ואינו ניתן להמרה בפועל, במלת-יחס ובחלק-גוף אחר. כך, למשל, שם או מלה שאין זוכרים אותם יכולים לעמוד רק על קצה הלשון. בקבוצה השנייה, לעומת זאת, הצירוף של (פועל + על + חלק הגוף) איננו צירוף קבוע: הזבוב יכול לעמוד על קצה הלשון, על קצה האף וגם על קצה השולחן.

3.1.2 פונקציה של תיאור-זמן

התפתחות נוספת של שימוש המילית על היא הופעתה כתיאור-זמן, כבדוגמאות הבאות מן המילונים של בן-אמוץ ובן-יהודה:

הוא מצא אותי "על א-סופוח" = פתאום, לפתע, באמצע היום.
 תפסו אותי "על חם" = מיד לאחר המעשה.
 הוא הודה "על המקום" = מיד, תכף ומיד.

וכן מן הדיבור היומיומי:

הוא בא "על הבוקר"	= בדיוק בבוקר, כדבר ראשון, כשאך התחיל הבוקר.
הוא בא "על השעה"	= בדיוק בזמן, כאשר השעון מורה שעה מלאה.
הוא בא "על הדקה"	= בדיוק, ברגע המדויק.
הוא בא "על הרגע"	= בו ברגע, ברגע שנקבע.
הוא בא "על השנייה"	= בשיא הדיוק.

דוגמה נוספת לאותה תופעה נמצא בביטוי "פּטפּטנו על פּוס קפה", שפירושו "בזמן שתיית קפה", או "אגב שתיית קפה".

בביטויים אדורביאליים אלו שמנינו מסתמנת למעשה תופעה של התרחבות ניב לשדה סמאנטי שלם בתחום הזמן⁴. שלושה מרפיבים כאלה לפנינו (א) מרפיב של מדידות ומהירות, המתבטא בביטויים כמו **ע ל ה מ ק ו ס**, **ע ל ח ס**; (ב) מרפיב של דיוק מרפיב, בביטויים כמו **ע ל ה ש ע ה**, **ע ל ה ר ג ע**, **ע ל ה ד ק ה** וכיו"ב; (ג) מרפיב של בזמניות לפעולה העיקרית, לרבות אכילה ושתייה: **ע ל פּו ס ת ה**, **ע ל פּו ס**

4. התפתחות דומה נמצא בסדר רכישת המושגים אצל ילדים, מן המושג המרחבי למושג הזמן. קלרק (1973) מסביר תופעה זו בכך, שעצם הינלדו של הילד לעולם שטוח, שחל עליו חוק המשיכה, ועצם היות הילד יצור בעל עיניים, אוזניים ויציבה מכתיבים בהכרח חלק גדול מתפיסתו ומלימודו. זאת ועוד, מאחר שבשפות רבות ביטויי הזמן מבוססים על מטאפורות מרחביות, הרי שסדר הרכישה הוא מאבר וממקום מרחבי אל ציון הזמן (ובעניין זה כתופעה כלל-לשונית ר' טראוגוט 1978).

קפה, על קפה ועוגה וכיו"ב. זוהי אפוא הענקת משמעות אחרת למלות-הזמן המקובלות והעברתן ממושג זמן כללי לציון נקודת זמן ספציפית: על השעה לעומת בשעה, על הרגע לעומת בן רגע וכיו"ב. בביטויי הזמן אין מצב של מישהו עליון ומישהו שמתחתיו, וזאת בניגוד לביטויי המקום, שבהם מופיעה על. אך בכל זאת אפשר, שבביטויים מהסוג על השעה, על הדקה, הדימוי המרחבי של על כמצביעה על רגע או על שנייה מבליט את הצמידות לנקודת הזמן המדויקת. מדובר בעל השעה ולא ב"מימין" לשעה "משמאל" לשעה, כלומר ממש עליה, ללא פער בין נקודת הזמן הרקלבאנטית לבין ביצוע הפעולה.

יציקת התוכן החדש לתוארי-זמן כאלה מעניקה להם מבחינה פראגמטית ממד אפקטיבי, ריגושי. הם נועדו להדגיש את חשיבות האלמנט הזמני וליצור תחושה דראמטית כלשהי לגבי המדידות, המהירות או הדיוק. הדבר מומחש יפה בביטוי המטאפורי "על חם", שפירושו, למעשה "פה מהר, עד פי לא היה סיפק בידי להתקרב בכלל". בהיות הביטוי האדורביאלי קצר, כוחו יפה להדגשת היבט זמני זה יותר ממשפט טפל של זמן, המקביל לו בתוכן, כמו "לפני שהספיק להתרחק", "בעוד הוא עומד שם", "בדיוק", "בשעה שנדברו", "כאשר שתו קפה" וכיו"ב. הניבים החדשים גורמים לתגובה ערה יותר כלפי נושא הזמן בסיטואציה שמדובר בה.

במישור הצורני בביטויי הזמן החדשים מסתמן מבנה תחבירי אחיד. בכלם על מקדימה שם-עצם מיודע, הלקוח ממושגים השייכים לשדה הסמאנטי של זמן (היום,

ה ב ו ק ר) או שם-תואר לא-מידע (ח ס). שלא בניבים אלה שבעברית הנחקרת, לעולם אין אנו מוצאים צירוף כזה של על לשם-עצם של זמן בתפקיד אדון-ביאלי. כשעל מתפקדת בבחינת יצור ביניים בין תיאור-זמן לתיאור-אופן, היא קודמת לשם-עצם המציין לרוב אירוע ("על ארוחת ערב") או פעולה ("על פיצוח גרעינים").

3.1.3 פונקציה של תיאור-אופן
תופעה בולטת בהתפתחות תפקודה של על היא ריבוי השימוש בה לתיאורי אופן או מצב, שבאחדים מהם כבר נתקלנו אגב התייחסות לתיאורי המקום והזמן, כלהלן:
ממילון הסלנג (בן-אמוץ ובן-יהודה, 1972):
1. "על סיכות" — בעצבנות, במתיחות.
2. "על ספינים" — ביחסים רעים, במתיחות.
3. "על ריק" — ללא פיסוי, ללא ביסוס.
4. "על יבש" — מצוין, נקי, בלי בעיות, ביסודיות, באלגנטיות.

5. "על בטוח" — בהחלט, בביטחון, מבלי להסתפק.
6. "על א-פיפאק" — מצוין, טוב מאוד.
משפת הדיבור:
"הפול הולך לו כמו על חמאה = חלק ובלי שום בעיות.
"קם על צד ימין" = במצב רוח טוב.
"יושב על קוצים" = בחוסר סבלנות מוחלט.
"הולך על המזל" = מתוך סיפון והתמסרות למזל.
"עבר על פרוטקציה" = ללא צדק, על-ידי פרוטקציה.

"חי על כלום של כסף" = ללא פרוטה.
"הולך על עיור" = באופן עיור.
"הולך על בליינד" = באופן עיור.
"עובד על מלא" = ההפך של "על ריק".
"על העוקם" = באלכסון, לא ישר.

שימוש נוסף של על במסגרת התפקיד של תיאור-אופן, הוא תיאור המכשיר, שבאמצעותו מבצעים את הפעולה. כך בדיבור היום-יומי אומרים, למשל: עובד על בנוזין, פועל על חשמל, הולך על באטריה, מטגן על מרגרינה, תפור על מכונה, בנוי על פרינציפ של...

דוגמאות פתובות נמצא ב"הגשש החיור" (דשא, 1975):
"גם כאן יש לנו בטח איזה טיל שהולך על החיש, החוש, למשל על חוש הריח" (עמ' 129).

כמו שראינו לגבי תיאורי-הזמן החדשים, כך גם בתחומם של תיאורי-האופן ניתן לראות הינצרות שדות סמאנטים, הפוללים רצף שלם של דבר והיפוכו, למשל: שדה של נכונות ושקר: על אמת, ועל שקר; או שדה של אי-שקט וחוסר מנוחה: על קוצים, על סיפות; שדה של הצלחה ואי-צורך במאמץ: על חמאה, על שמן, על יבש, על הפיפאק, על צד ימין; או שדה של שליטה במצב לעומת סיפון: על עיור, על המזל, על ריק, על בטוח. המשותף לכל השדות הללו הוא עיסוקם בצדדים שונים של יציבות ונדאות (אמת — שקר; הצלחה בלי מאמץ — חוסר מנוחה; שליטה במצב — סיפון). ובכך הם מתקשרים

באופן מובהק לתחום המודאליות של הנדאי (על בטוח) והאפשרי (על ריק).

כשמדובר בתיאור-האופן המצביע על מכשיר, שוב מתגלה שדה סמאנטי מובחן, הפעם של "מקורות אנרגיה" כגון: נפט, בנזין, דלק, חשמל, באטריות, גז וכיו"ב; או של חומרי בישול: מרגרינה, שמן, חמאה, מים וכיו"ב; סוגי מכוניות, ועוד. בתיאורי מכשיר אלו מסתמנת נטייה לכיוון קונקרטי, ובו "על" מחדדת את המכשיר. כך בביטוי על חמאה מודגשת החלקלקות של החמאה. הביטוי משמש לתיאור-אופן, ופירושו שהפול מתבצע בקלות. כמו-כן בתיאורי המכשיר ואף בחלק מתיאור-האופן (על קוצים, על חמאה) הדימוי הניזואלי המצטייר הוא דו-קומתי. בקומה התחתונה נמצא המכשיר (הבנזין, החמאה וכיו"ב), ועליהם הפעולה מתבצעת. מבחינה זו דומה "על" של תיאור-האופן ל"על" של תיאור-המקום במידה רבה יותר מאשר ל"על" של תיאור-הזמן.

(המשך יבוא)